

ปริทัศน์หนังสือ (Book Review)

เจ้าหนู (Le Drôle)

รุจีลักษณ์ สีลาเขต*

Rujeeluck Seelakate*

*บัณฑิตวิทยาลัยวรรณคดีฝรั่งเศสและวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยซอร์บอนน์ ปารีส ฝรั่งเศส
PhD candidate, Doctoral School of French and Comparative Literature,
Faculty of Arts, Sorbonne University, Paris, France

*Corresponding Author, E-mail: Rujeeluck.s@gmail.com

Received: Aug 15, 2023

Revised: Feb 29, 2024

Accepted: May 1, 2024

Available: Jun 24, 2024

บริบทและเรื่องย่อของ “เจ้าหนู”

วรรณกรรมเยาวชน “เจ้าหนู” (Le Drôle) เป็นเรื่องราวของแอร์เนสต์ โรมาชิล หรือที่ผู้ใหญ่รอบตัวเรียกเขาว่า “เจ้าหนู” เด็กชายผู้เอาแต่ใจ ลูกชายของครอบครัวโรมาชิล ผู้มีฐานะจากการให้เช่าที่ดิน “เจ้าหนู” ถูกตามใจจากผู้ใหญ่ในบ้านจนเสียคน ทั้งรับประทานจนเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ต้มไวน้ รวากับผู้ใหญ่ โมโหร้าย ทำร้ายร่างกายคนรับใช้เป็นประจำคราวเมื่อไม่ได้ตั้งใจ เมื่อบิดาจ้างครูพี่เลี้ยงมาสอนก็ไม่เชื่อฟังจนครูพี่เลี้ยงพากันลาออกถึง 18 คน จนกระทั่งมาดามัวแซลติโบต์ ครูพี่เลี้ยงคนใหม่เดินทางมาถึงเมืองมิลาส แม้เกือบถอดใจที่จะอบรมศิษย์ผู้นี้แต่สุดท้ายครูพี่เลี้ยงคนใหม่ก็สามารถที่จะขัดเกลา “เจ้าหนู” ได้ ผ่านการขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองคือ เมอซิเยอร์โรมาชิล ผู้เป็นบิดา มาตามการรูด ผู้เป็นยาย และ เซอกงด์ แม่นม ออกไปอาศัยที่อื่นชั่วคราว เหลือเพียงครูพี่เลี้ยงและคนรับใช้จำนวนหนึ่ง บรรดาชาวเมือง เช่น ลูคร็อดค์ และ มาตามโกตร็อง ต่างพากันจับตามองและนินทาเรื่องนี้กันอย่างสนุกสนาน ครูพี่เลี้ยงแม้จะไม่เคยมีประสบการณ์เจอเด็กดื้อมาก่อน ก็เริ่มวิธีการสอนที่แปลกใหม่ เช่น มีการจำกัดอาหารและงดอาหารรสหวานมันเพื่อฟื้นฟูสุขภาพของ “เจ้าหนู” แต่เมื่อครูพี่เลี้ยงแสดง

ความเมตตาด้วยการช่วยปฐมนิเทศนักเรียนของ “เจ้าหนู” และสอนเขาเล่นดนตรีนั่นเองที่ทำให้ “เจ้าหนู” ยอมเปิดใจและปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง

เรื่องสั้น “เจ้าหนู” เป็นผลงานประพันธ์ของ ฟร็องซัว โมริแยค (François Mauriac) มีชีวิตอยู่ในปี ค.ศ. 1885-1970 โมริแยค เป็นทั้งนักเขียน นักหนังสือพิมพ์ นักวิจารณ์และราชบัณฑิตชาวฝรั่งเศสผู้มีชื่อเสียง ผู้เคยได้รับรางวัลใหญ่ด้านการประพันธ์หลายรางวัล โดยเฉพาะจากราชบัณฑิตยสภาประเทศฝรั่งเศสประเภทนวนิยายและประเภทผลงานโดยรวม และรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรม นับตั้งแต่ปี ค.ศ.1907 โมริแยค เดินทางจาก บอร์โด (Bordeaux) ถิ่นกำเนิดมาใช้ชีวิตที่กรุงปารีส และในปี 1909 เขาลาออกจากการเรียนเพื่อมาทุ่มเทให้กับการประพันธ์อย่างเต็มตัว เรื่องสั้น “เจ้าหนู” หรือในชื่อภาษาฝรั่งเศส *Le Drôle* ตีพิมพ์ครั้งแรกเป็นภาษาฝรั่งเศสในปี ค. ศ. 1933 ซึ่งเป็นช่วงที่ โมริแยค มีชื่อเสียงมากแล้วจากผลงานสร้างชื่อเรื่องก่อนหน้าหลายเรื่อง เช่น *Le Baiser au lépreux* (1922) ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยในชื่อ “จูมพิตสีขาว”, *Le Fleuve de feu* (1923), *Génitrix* (1923) หรือ “มาตา”, *Le Désert de l’amour* (1925), *Thérèse Desqueyroux* (1927) หรือ “แตเรส เดสเกรูซ์”, *Le Nœud de vipères* (1932) หรือ “ปมอสรพิษ”, *Le Mystère Frontenac* (1933) (Larousse, n.d.) ในปีนี้ “เจ้าหนู” ตีพิมพ์นั้น โมริแยค ยังได้เข้ารับตำแหน่งราชบัณฑิตในราชบัณฑิตยสภาแห่งฝรั่งเศส (l’Académie française)

แม้ในอดีต โมริแยค จะมีมุมมองแบบคาทอลิกอนุรักษ์นิยมตามการเลี้ยงดูจากครอบครัวภรรยาของเขา แต่ในช่วงทศวรรษ 30 นี้เองที่เขาเริ่มสนใจวิจารณ์สังคมมากขึ้น ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง โมริแยค ประณามรัฐบาลฝรั่งเศสที่เข้าร่วมกับพรรคนาซีว่าเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบผ่านวารสารของเหล่าปัญญาชนฝรั่งเศสที่กล่อบตีพิมพ์เผยแพร่และรวมเล่มตีพิมพ์ในภายหลังในชื่อ *Cahier noir* และในปีค.ศ. 1952 เขาได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมจากนวนิยาย *Le Désert de l’amour* และในปีเดียวกันนี้ โมริแยค เริ่มเขียนบทความวิจารณ์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของสังคมลงในคอลัมน์ประจำในหนังสือพิมพ์เลอฟิกาโร (Le Figaro) และเล็กซ์เพรส (L’Express) จนกระทั่งวาระสุดท้ายในปี 1970

บริบทในฉบับแปล

วรรณกรรม “เจ้าหนู” เป็นวรรณกรรมฉบับแปลใหม่ในปี พ.ศ. 2565 โดยนักแปลเดิม คือ วลัย วิวัฒน์ศรี ที่นำผลงานแปลของตนเองใน พ.ศ. 2538 มาปรับปรุงแก้ไขใหม่อีกครั้ง วลัย วิวัฒน์ศรี เคยดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมีประสบการณ์แปลวรรณกรรมภาษาฝรั่งเศสตั้งแต่ พ.ศ. 2535 ได้รับรางวัลนักแปลดีเด่นสุรินทราชาและรางวัล

อิสริยาภรณ์ศิลปินและอักษรศาสตร์ชั้นอัศวิน โดยกระทรวงวัฒนธรรมประเทศฝรั่งเศส และยังเป็นผู้แปลผลงานหลายเรื่องของ โมริยัค ทั้ง “เตเรส เดสเกรูซ์” “มาตา” “ปอมสรีฟิช” และ “จุมพิตสีขาว” (วัลยา วิวัฒน์ศร, 2565, น. 5, 111-112) วรรณกรรมเรื่อง “เจ้าหนู” มีเนื้อหาไม่ยาวนานนัก เพียง 7 บทและปัจจัยมีบทและมีภาพประกอบสวยงาม โมริยัค ตั้งใจประพันธ์เพื่อเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กและในเว็บไซต์จำหน่ายหนังสือทั้งภาษาฝรั่งเศสและภาษาไทยต่างจัดประเภทวรรณกรรมนี้เป็นวรรณกรรมเยาวชน และผู้แปลเสนอเพิ่มเติมว่าเป็นหนังสือที่เหมาะสมกับผู้อ่านทุกเพศทุกวัย

สิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งในวรรณกรรมฉบับแปลคือ สิ่งที่เพิ่มเติมมาจากตัวบทภาษาฝรั่งเศสสามประการ อันได้แก่ “คำนำผู้แปล”, “เจ้าหนูกับการแปล” (บทวิเคราะห์เกี่ยวกับการแปล, บริบทสังคม-วัฒนธรรมของฝรั่งเศส และเกร็ดชีวิตประวัติของโมริยัค) และ “เกี่ยวกับผู้แปล” (ประวัติและผลงานของผู้แปล)

สิ่งที่เพิ่มเติมมาโดยเฉพาะการเสนอข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประวัติของ โมริยัค เช่น การนำบรรยากาศชนบทในเมืองทางตะวันตกเฉียงใต้ของฝรั่งเศส บ้านเกิดมาเป็นฉากหลังของวรรณกรรมเรื่องนี้และเรื่องอื่นๆ (วัลยา วิวัฒน์ศร, 2565, น. 95-96) หรือประเด็นความเป็นคริสเตียนคาทอลิกของ โมริยัค ที่สอดแทรกเข้าไปในการประพันธ์ (วัลยา วิวัฒน์ศร, 2565, น. 109-110) เป็นจุดที่ วัลยา วิวัฒน์ศร ได้นำเสนอรายละเอียดเป็นเกร็ดความรู้ที่น่าสนใจให้แก่ผู้อ่าน แต่น่าเสียดายที่บางจุดผู้แปลมิได้ระบุรายการอ้างอิงอย่างชัดเจน ทำให้ผู้ที่สนใจจะหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อทราบแต่เพียงว่าโมริยัคได้กล่าวไว้ในหนังสือ “นักประพันธ์และตัวละครของเขา” ว่า โมริยัค นำเรื่องจริงมาดัดแปลงเป็นตัวละครเจ้าหนู (วัลยา วิวัฒน์ศร, 2565, น. 96) แต่ไม่ทราบว่ามาจากหนังสือสำนักพิมพ์ใด หน้าใด

“เจ้าหนู” ในบริบทสังคม พ.ศ. 2565: การเปลี่ยนแปลงทางค่านิยม

ผู้เขียนเห็นว่าสิ่งที่น่าสนใจในวรรณกรรมฉบับแปลเรื่องนี้คือ ในบท “เจ้าหนูและการแปล” ที่ผู้แปลได้เสนอบริบทว่า โมริยัค มีเจตนารมณ์นำเสนอเรื่องจริงในหลายกรอบคร่าวที่รู้จักและต้องการเสนอข้อเสียของการเลี้ยงลูกแบบตามใจจนเกินไปจนเข้าตำรา “พ่อแม่รังแกฉัน” และเขียนขึ้นเพื่อให้เยาวชนอ่าน (วัลยา วิวัฒน์ศร, 2565, น. 96) และผู้แปลเสนอว่าผู้อ่านสามารถอ่านได้ทุกวัย แต่ในเว็บไซต์จำหน่ายหนังสือของไทยและฝรั่งเศสยังคงจัดประเภทวรรณกรรมนี้เป็นวรรณกรรมเยาวชน (เน้นให้ผู้อ่านเป็นเด็กและเยาวชน) ด้วยเหตุที่ว่าวรรณกรรมมีขนาดสั้นและมีภาพประกอบตั้งแต่ฉบับตีพิมพ์ในปี 1933 และเป็นเจตนารมณ์ของผู้ประพันธ์ดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว วัลยา ได้นำเสนอว่าวรรณกรรมนี้เสนอ “การชักจูงเด็กให้รู้จักใช้เหตุผล นำเขามาสู่เส้นทางปกติของชีวิต” (วัลยา วิวัฒน์ศร, 2565, น. 96)

และบรรยายว่า “ผู้อ่านจะต้องลุ้นว่าครูจะปราบศิษย์ได้อย่างไร” (วัลยา วิวัฒน์ศร, 2565, น. 98) ซึ่งในเนื้อเรื่องก็มีการเสนอภาพและกลุ่มคำศัพท์ที่แสดงความเป็นขั้วตรงข้ามและความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างแอร์เนสต์ และครูพี่เลี้ยง และมีผู้ใหญ่คนอื่นในเรื่องคอยดูเรื่องนี้ด้วยความสนุกสนาน ลูครีออร์ค ชาวบ้านคนหนึ่งในเมืองมิลาสเล่าให้มาดมัว แซลติโบต์ ครูพี่เลี้ยงสาวฟังวีรกรรมของเจ้าหนูในทันที “คุณรู้ไหมว่าทำไม (ครูคนก่อน) เธอถึงต้องไป เธอปิดประตูใส่กุญแจขังเจ้าหนูไว้ในห้อง เฮอะ! เจ้าหนูมันก็กระโดดออกทางหน้าต่าง จากชั้นสองนะครับ” (...) (วัลยา วิวัฒน์ศร, 2565, น. 23) มาดมัว แซลติโบต์ เมื่อได้ฟังกลับเอ่ยขึ้นทันทีว่า “ดิฉันคงจะทำเหมือนเธอ” (วัลยา วิวัฒน์ศร, 2565, น. 23)

ซ้ำเมื่อครูพี่เลี้ยงเห็นพฤติกรรมเอาแต่ใจของ แอร์เนสต์ เป็นครั้งแรก ก็ต่อว่า เมอซิเยอร์โรมาซิล ผู้เป็นบิดาของเจ้าหนูว่า “คุณต่างหากไม่ได้บอกดิฉันล่วงหน้าว่าจะให้มาอบรมสั่งสอนจักรพรรดินิโรในวัยเด็ก” (...) และยังส่ายตาโดยเรียกเจ้าหนูว่า “ไอ้กะ สัตว์ประหลาดที่เพิ่งเกิด” (วัลยา วิวัฒน์ศร, 2565, น. 31) ผู้เขียนบทความเห็นว่าพฤติกรรมการมีอคติต่อเด็ก การพูดด้อยค่าหรือการกักขังเด็กคนหนึ่งเอาไว้อย่างที่ตัวละครแสดงออกเป็นสิ่งที่ควรอยู่แต่ในวรรณกรรม มิควรจะนำมาปฏิบัติจริง รวมทั้งเมื่อผู้อ่านในปัจจุบันนำมาอ่านก็ควรใช้วิจารณญาณประกอบ เพราะในความเป็นจริง การมีอคติและทำร้ายร่างกายหรือจิตใจเด็กและเยาวชน รวมทั้งการกล่าวโทษผู้ปกครองเด็ก มีใช้สิ่งที่นักการศึกษาหรือผู้ใหญ่ในปัจจุบันควรกระทำ

ที่น่าสังเกตอีกประการคือในตอนท้ายเรื่อง ครูพี่เลี้ยงทราบว่า แอร์เนสต์ ชอบเปียโนและดูเหมือนจะมีพรสวรรค์ในด้านดนตรี เธอกลับไม่ได้ใช้การคุยด้วยเหตุผลกับ แอร์เนสต์ แต่ใช้การสั่งและโต้แย้งแบบเย็นเฉือนไขว่ว่าเขาจะต้องทำการบ้านเสียก่อนเธอจึงจะเล่นเปียโนให้เขาฟังอีกครั้งในช่วงพักระหว่างคาบเรียน โดยสรุปคือตั้งแต่ แอร์เนสต์ เสียมารดาไป ก็มีผู้ใหญ่ในครอบครัวตามใจเขาถึงขีดสุดด้วยของเล่นมีค่าและอาหารหรูหรา ต่อมาก็เจอครูพี่เลี้ยงที่เคร่งครัดระเบียบแม้จะมีเมตตาอยู่บ้าง แต่ก็เป็นการเจตนาทางที่สุดโต่งทั้งสองทางและบรรดาผู้ใหญ่ในเรื่องไม่ได้มีการพยายามรับฟังปัญหาและพูดคุยกับ แอร์เนสต์ อย่างจริงจังหรือใช้ “การชักจูงเด็กให้รู้จักใช้เหตุผล นำเขามาสู่เส้นทางปกติของชีวิต” (วัลยา วิวัฒน์ศร 2565, น. 96) ตามคำกล่าวอ้างของ วัลยา วิวัฒน์ศร สักเท่าใดนัก

ตามการวิจัยของ ซานวิกตอเรสและเมนเดซ (T, Sanvictores & Mendez, 2022) เกี่ยวกับประเภทการเลี้ยงดูบุตรและผลลัพธ์ในเด็ก พบว่าตรงกับลักษณะในวรรณกรรมอย่างน่าสนใจ กล่าวคือ เมอซิเยอร์โรมาซิล บิดาของ แอร์เนสต์ ตามใจบุตรชายมากเกินไป เข้าข่ายการเลี้ยงดูแบบตามใจ (Permissive Parenting) ที่จะทำให้เด็กมีปัญหาน้ำหนักเกินจากการรับประทานขนมหวานมากเกินไป และมีนิสัยเอาแต่ใจ ส่วนครูพี่เลี้ยงเข้าข่ายการเลี้ยงดูแบบเผด็จการ (Authoritarian Parenting)

เพราะใช้การสื่อสารทางเดียวคือสั่งการ ไม่ค่อยอธิบายเหตุผล ไม่ค่อยรับฟังเด็กด้วยความเข้าใจ และมักออกคำสั่งแบบมีมาตรฐานสูง ซึ่งจะทำให้เด็กเรียบร้อยแค่อ่อนไหวเพราะเด็กกลัวการลงโทษ แต่เมื่อโตขึ้นมาจะพบปัญหาขาดความมั่นใจในตนเองเพราะไม่เคยได้ตัดสินใจเอง รวมไปถึงมีการต่อต้าน มีปัญหาในการเข้าสังคม

การอ่านวรรณกรรมแปลเรื่องนี้ในยุคปัจจุบันจึงชวนให้พิจารณาว่าสุดท้ายแล้วการเลี้ยงเด็กอย่างสุดโต่งทั้งสองทางที่เป็นภาพสะท้อนในวรรณกรรมคริสต์ทศวรรษ 30 เป็นการสื่อสารที่เพียงพอแล้วหรือสำหรับการเลี้ยงดูเด็กในยุคปัจจุบัน หรือเหมาะกับผู้อ่านเยาวชนในยุคนี้มากน้อยเพียงใด ซึ่งตรงตามที่ อีริค เอ. คิมเมล (Kimmel, 1979, p.357) ได้วิเคราะห์คุณลักษณะพิเศษเฉพาะของวรรณกรรมเยาวชนว่าแม้จะมุ่งหวังให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้อ่านหลัก แต่มักจะเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นผู้ผลิตและผู้บริโภค วรรณกรรมประเภทนี้เป็นสำคัญ วรรณกรรมเรื่อง “เจ้าหนู” ก็เป็นเช่นนั้น แม้ โมริยัค และเว็บไซต์ธุรกิจสิ่งพิมพ์จะตั้งใจประชาสัมพันธ์และขายวรรณกรรมนี้ในฐานะวรรณกรรมเยาวชนให้เด็กอ่าน แต่เนื้อหาของ “เจ้าหนู” ก็มีจุดมุ่งหมายให้ผู้ใหญ่ที่เป็นผู้ปกครองได้เห็นผลการ “ปราบ” ลูกศิษย์และอบรมเข้าสู่ระเบียบอันเคร่งครัดอย่างชัดเจน และถ้าจะให้ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนอ่าน เรื่อง “เจ้าหนู” ก็ดูจะเป็นนิทานแนวอุทาหรณ์สั่งสอน (Cautionary Tale) ให้เด็กและเยาวชนเชื่อฟังผู้ใหญ่ที่กำลังใช้การเลี้ยงดูแบบเผด็จการมากกว่าจะให้ความบันเทิงแก่เยาวชนหรือเสนอภาพสะท้อนตัวละครผู้ใหญ่ที่รับฟังเยาวชนอยู่ดี

แต่อย่างไรก็ตามหากพิจารณาบริบทว่าวรรณกรรมเรื่องนี้ในภาษาฝรั่งเศสต้นฉบับตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ 91 ปีก่อน ก็เห็นได้ชัดว่าถ้ามีความล้าสมัยในสมัยนั้นที่นักเขียนพยายามแสดงมุมมองจากทางฝั่งเด็กเช่น แอร์เนสต์ และฝั่งผู้ใหญ่ แม้จะมีรายละเอียดไม่มากเนื่องด้วยเนื้อเรื่องที่มีความยาวไม่มากนัก ตัวบทแสดงให้เห็นจุดหมายสำคัญในด้านการประพันธ์งานที่วิจารณ์สังคมมากขึ้นของ โมริยัค ไปสู่ความเป็นคาทอลิกที่มีความเป็นสังคมนิยมมากขึ้น และสะท้อนแนวคิดในการอบรมเลี้ยงดูเยาวชนและบทวิพากษ์สังคมชนชั้นกลางทางตอนใต้ของฝรั่งเศสในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ยี่สิบที่เริ่มมีการเปลี่ยนผ่าน กระนั้นก็ยังมีความแตกต่างบางประการจากแนวคิดของจิตวิทยาเด็กและเยาวชนที่นักการศึกษาใช้กันในปัจจุบัน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

วรรณกรรมแปลเรื่อง “เจ้าหนู” จัดเป็นวรรณกรรมแปลจากภาษาฝรั่งเศสที่เพิ่งจัดพิมพ์เมื่อไม่นานมานี้และมีความน่าสนใจ วรรณกรรมฝรั่งเศสเองก็มีการแปลเป็นภาษาไทยจำนวนไม่มากในแต่ละปี การที่วรรณกรรม “เจ้าหนู” ซึ่งเป็นบทประพันธ์ของ โมริยัค นักเขียนรางวัลโนเบลและราชบัณฑิต

ฝรั่งเศสได้รับการแปลโดยนักแปลชื่อดังกับสำนักพิมพ์ที่มีชื่อเสียง คือ สำนักพิมพ์อ่าน ๑๐๑ จึงเป็นเรื่องที่น่าติดตาม วรรณกรรมเรื่อง “เจ้าหนู” เองมีเนื้อหาไม่ยาวนักและมีภาพประกอบสวยงามจึงมีรูปลักษณะที่เหมาะสมกับการเป็นวรรณกรรมเยาวชน รวมถึงข้อเท็จจริงที่ว่า โมริยัค ตั้งใจประพันธ์เพื่อเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กและผู้แปลเสนอเพิ่มเติมว่าวรรณกรรมแปลเรื่องนี้เป็นหนังสือที่เหมาะสมกับผู้อ่านทุกเพศทุกวัย แต่ในการอ่านในยุคปัจจุบันที่ค่านิยมและจิตวิทยาในการศึกษามีการพัฒนามากขึ้น การศึกษาวรรณกรรมแปลเรื่องนี้จึงมีความน่าสนใจที่ควรจะมีการสนทนาและวิจารณ์เพิ่มเติมหลังการอ่าน

เอกสารอ้างอิง

วัลยา วิวัฒน์ศร. (2565). *เจ้าหนู*. อ่าน ๑๐๑ สำนักพิมพ์.

François Mauriac. (n.d.) https://www.larousse.fr/encyclopedie/personnage/Fran%C3%A7ois_Mauriac/132354.

Hubbs-Tait, L., Kennedy, T. S., Page, M. C., Topham, G. L., & Harrist, A. W. (2008).

Parental feeding practices predict authoritative, authoritarian, and permissive parenting styles. *Journal of the American Dietetic Association*, 108(7), 1154–1162. <https://doi.org/10.1016/j.jada.2008.04.008>

Kimmel, E. A. (1979). Toward a Theory of Children’s Literature. *Language Arts*, 56(4), 357–362. <http://www.jstor.org/stable/41404811>

T, Sanvictores, & MD, Mendez. (2022) Types of Parenting Styles and Effects on Children. *Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan*. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK568743/>